

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

СОФІЯ ІВАНІВНА ФУДЕЛЬ-ОСИПОВА
(до 70-річчя з дня народження)

27 листопада 1968 р. минуло 70 років з дня народження і 46 років лікарської, наукової, педагогічної та громадської діяльності відомого електрофізіолога, доктора медичних наук, професора Софії Іванівни Фудель-Осипової.

У 1922 р. Софія Іванівна закінчила Київський медичний інститут, після чого вона працювала лікарем на тютюновій фабриці в м. Феодосії. Тут, поряд з практичною лікарською роботою, Софія Іванівна вивчає фізіологічні реакції організму робітників фабрики в процесі їх специфічної діяльності.

У 1931 р. Софія Іванівна повернулася до Києва і організувала в Інституті охорони материнства і дитинства фізіологічну лабораторію, яка і тепер успішно функціонує. Водночас вона починає працювати позаштатним асистентом на кафедрі нормальної фізіології Київського медичного інституту у академіка В. Ю. Чаговця. У 1937 р. Софія Іванівна стає штатним співробітником кафедри, якою на той час керував професор Д. С. Воронцов. Безумовно, навчання у таких видатних вчених-електрофізіологів, як В. Ю. Чаговець і Д. С. Воронцов, визначило весь наступний напрямок наукової діяльності С. І. Фудель-Осипової. Перші її наукові праці, виконані на кафедрі, були присвячені електрофізіологічним методам визначення швидкості поширення збудження в нерві та характеристики фаз нерва і м'яза.

З перших же днів Великої Вітчизняної війни Софія Іванівна знаходиться в лавах Червоної Армії на посаді керівника клінічної лабораторії військового госпіталю. В 1942 р. її направляють на роботу за фахом у Київський медичний інститут, евакуйований в м. Челябінськ. У важких умовах військового часу Софія Іванівна доклала багато зусиль для організації нормальної науково-педагогічної роботи і згуртування колективу кафедри фізіології. З 1944 р. після реевакуації медичного інституту в Київ Софія Іванівна очолює кафедру нормальної фізіології і віддає всі свої сили та енергію на відновлення науково-педагогічної роботи на кафедрі. Водночас вона провадить велику науково-дослідну роботу в Інституті фізіології тварин при Київському державному університеті у академіка АН УРСР Д. С. Воронцова. У 1953 р. Софія Іванівна успішно захищає докторську дисертацію «Про основні фізіологічні властивості нервового процесу, що визначають його функціональну роль», в якій знаходять свій дальший розвиток ідеї М. Є. Введенського та Д. С. Воронцова. В цьому ж році Софію Іванівну обирають на посаду керівника кафедри нормальної фізіології Київського стоматологічного інституту.

Всю свою увагу професор С. І. Фудель-Осипова зосереджує на дослідженні процесів збудження і гальмування в поодинокій нейро-моторній одиниці. Прекрасний експериментатор, Софія Іванівна зробила вагомий внесок у проблему розвитку та перебігу нервового процесу. У своїх дослідженнях вона одержала дуже важливі дані про розвиток електротону і періелектротону в поодинокій нейро-моторній одиниці. Ці дані мають велике значення для з'ясування механізму дії електричного струму на нерв та природи збудження і гальмування. Досліджуючи процеси, що супроводжують локальне збудження, вона виявила явище вторинного підвищення збудливості нерва, аналогічне екзальтаційній фазі М. Є. Введенського для збудження, що поширюється. С. І. Фудель-Осипова продемонструвала на поодинокій нейро-моторній одиниці холоднокровних і теплокровних тварин ряд закономірностей, що визначають гальмівний процес.

Протягом кількох років С. І. Фудель-Осипова проводить свої дослідження разом з клініцистами. Її праці в цьому напрямку присвячені дослідженню умовнорефлекторної діяльності та порушень нейро-моторних функцій при різних захворюваннях нервової системи.

У 1956 р. Софія Іванівна була відряджена в Індію в м. Делі. Тут вона провадила широку консультативну роботу серед лікарів, читала лекції з фізіології для студентів медичного коледжу та лікарів, виступала з науковими доповідями на конференціях та з'їздах індійських лікарів. На з'їзді невропатологів її обирають почесним членом товариства невропатологів Індії. Ряд її наукових праць надруковано в індійських журналах.

З 1959 до 1965 р. професор С. І. Фудель-Осипова керує лабораторією біології Інституту геронтології АМН СРСР. Вона організувала цю лабораторію, згуртувала навколо себе здібний колектив молодих наукових працівників, зусилля яких спрямувала на дослідження вікових змін внутріклітинних процесів м'язової та нервової тканин. Були визначені вікові особливості подразнюючого апарата живої клітини — її мембранного потенціалу, електричних реакцій нервової та м'язової тканин і зв'язок їх з обмінними та структурними змінами, що виникають в різні періоди онтогенезу. Результати цих досліджень узагальнені в опублікованій нещодавно монографії С. І. Фудель-Осипової «Старіння нервово-м'язової системи».

Професор Фудель-Осипова опублікувала на сторінках вітчизняних і зарубіжних журналів понад 100 наукових праць. Про результати своїх досліджень вона доповідала на з'їздах і наукових конференціях як Радянського Союзу, так і за рубежом (Будапешт, 1962; Копенгаген, 1963).

Протягом багатьох років професор Фудель-Осипову обирають членом Ради Українського фізіологічного товариства ім. І. П. Павлова та Київського його відділення, Всесоюзного медичного товариства геронтологів.

С. І. Фудель-Осипова член КПРС з 1945 року. Наукова, педагогічна та громадська діяльність професора С. І. Фудель-Осипової високо оцінена і відзначена рядом урядових нагород.

Зараз професор Фудель-Осипова працює в організованій нею електрофізіологічній лабораторії Всесоюзного інституту гігієни і токсикології МОЗ СРСР, досліджуючи вплив токсичних речовин на електрофізіологічні властивості клітини.

Високі особисті якості ювіляра — її відданість науці, принциповість, чуйне відношення до своїх співробітників — здобули їй прихильність і глибоку шану всіх, хто її знає.

Бажаємо Софії Іванівні багато років творчої праці, міцного здоров'я і ще більших успіхів на фізіологічній ниві.

Товариші та учні

П. М. Серков,
подразник
М. В. Ільчев
ників у со
М. М. Серед
вах знижен
Г. Д. Дінабур
Про поруше
нічному син
С. Д. Расін,
гічне дослід
Ельбрусі)
В. С. Міщенко
юнацького о
Л. О. Савоськ
у ньому зав
О. П. Кисельо
експеримент
Н. Е. Думбро
застосуванні

С. І. Молдавс
вості основн
Н. М. Малише
при введенні
І. П. Хрипчен
ва — Зміна
А. В. Гурковс
ної вени шу
В. Д. Романен
І. Ф. Олійник
шлунка та в
В. В. Баканськ
видів
Н. К. Казімір
анемії в умо
Є. П. Загоровс
лення у хвор
Р. У. Ліпшиць
С. В. Варга —
ліном кролик
І. А. Коган, Л.
нів із сечею у
Л. Б. Клебанов
рих з уражен
В. Ф. Ковален
В. І. Ісаєнко —

О. І. Пілявський
хідного контро
В. Д. Сокур — М
ціональних си
Б. Р. Киричине
Києві

С. І. Фудель-Осипов